

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Ülkemiz özellikle son 10 yıldır her alanda ve sektörde ciddi bir ivme kaybetmektedir. Bunların başında ise, demokratik sistemin temel omurgası olan düşünce ve ifade özgürlüğüne getirilen kısıtlamalar ile tüm bunlara meşruluk kazandıran ve koruyan hukukun üstünlüğü, yargının adil, tarafsız ve bağımsızlığına yönelik adil olmayan yargı aktiviteleri gelmektedir.

Yargının temel işlevi olan; bağımsız ve tarafsızlık ilkesi ile bu ilkeye güç veren liyakat ve mensubiyet kriterleri, keyfi ve aidiyet argümanlarının öncelenmesi ile yok edilme aşamasına getirilmiştir.

Bu konuda özellikle iktidar bağlantılı ve iltisaklı legal ve illegal çıkar odaklarının bazen doğrudan çoğu zaman da sofistike metotlarla yargıyı etkiledikleri, talimat verdikleri, baskı altında tuttukları, lehe ve aleyhe kararlar çıkartılmasını sağladıkları, yargı borsaları kurdukları, çıkar amaçlı havuzlar oluşturdukları, siyasi iktidar lehine ve çıkarına soruşturmalar ve davalar açtıkları dair ciddi haber ve iddialar dava dosyalarına girmiştir.

Yürütme erkinin başındaki Cumhurbaşkanı, ona bağlı olan Adalet Bakanı ve bazı yargı mensuplarının ihsas-ı rey niteliğindeki söz ve beyanlarının yargı üzerinde baskı unsuru oluşturduğu, yargının etki altında bırakılarak adaletin tesis edilmesine mâni olunmasının yarattığı hukuksuzluklar ile vatandaşların yargıya olan güveni iyice kayba uğramışken, yargıda çeteleşme iddialarının ayyuka çıktığı bir Türkiye gerçeği ile karşı karşıya olduğumuzu görüyoruz. Bazı yargı ve güvenlik mensuplarının dahil olduğu çıkar amaçlı ortaklıkların tesis edildiği, varlıklı kişilerin tespit edilerek haklarında soruşturma ve takibatlar yaptırıldığı, daha sonra söz konusu kişilerle irtibata geçen çete mensuplarının cezaevinde ya da yargı takibatında olan kişileri rüşvet karşılığı tahliye ya da mevzu soruşturmalardan kurtardıkları dava dosyalarına girmiştir.

Yargı ve güvenlik mensupları ile kurgulanan bu çarkın Türkiye'nin birçok adliyesinde ve bölgesinde işletildiği de ifade edilmiş hatta itiraf edilmiştir. Yürütme erkinin başındaki Cumhurbaşkanı, ona bağlı Adalet Bakanı ve bazı yargı mensuplarının ihsas-ı rey niteliğindeki söz ve beyanlarının yargı üzerinde baskı unsuru oluşturduğu, yargının etki altında bırakılarak adaletin tesis edilmesine mâni olduğu, bunun yarattığı hukuksuzluklar ile vatandaşların yargıya olan güveninin örselenmesi ve yargıda tesis edildiği söylenen çeteleşme iddialarının tüm boyutları ile ele alınarak irdelenmesi, mevzu sorunların çözümüne yönelik yasal ve siyasi adımların atılması amacı ile, Anayasa'nın 98'inci Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederim. 17.07.2025

Selçuk ÖZDAĞ
Muğla Milletvekili
Yeni Yol Partisi Grup Başkanvekili

GEREKÇE:

Türkiye bugün itibariyle, hukukun üstünlüğü, yargının tarafsız ve bağımsızlığı ile yargıya olan güven konusunda dünyadaki diğer ülkelerle kıyaslandığında hiç de övünülecek bir seviyede olduğu söylenemez. Kaldı ki dünyanın da ivme kaybettiği bir konjonktürde Türkiye'nin çok daha kötü olması bu ülkenin vatandaşlarının hak ettiği bir durum değildir.

Türkiye'nin hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile yargıya olan güven konularındaki durumu, özellikle son yıllarda uluslararası endeksler üzerinden değerlendirildiğinde baş ağrıtan bir konuma geldiği görülmektedir.

Hukukun Üstünlüğü Endeksi (WJP); hükümet yetkilerinin kısıtlanması, yolsuzluk, şeffaf hükümet uygulamaları, temel haklar, özgürlük ve güvenlik, düzenleyici uygulamalar, adaletin erkler üstü olması, adaletin gerçek manada tesisi gibi 8 ana başlık altında ülkeleri değerlendirmektedir.

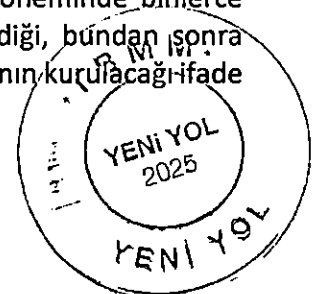
WJP Endeksine göre Türkiye 2016'da 113 ülke arasında 99. sırada yer alırken, Bölgesel olarak Doğu Avrupa ve Orta Asya grubunda son sıralardaydı. 2017 yılında gerileme göstererek 113 ülke arasında 101. sırada yer almıştır. 2018 yılında 126 ülke arasında 109, 2019 yılında 126 ülke arasında yine 109. sırada, 2020 yılında 128 ülke arasında 107. sırada, 2021'de 139 ülke arasında 117. Sırada, 2022'de: 140 ülke arasında 116. Sırada, 2023 yılında ise 142 ülke arasında 117. sırada yer alarak resmen baş aşağı gitmiştir.

Bu haliyle Nijer, Sierra Leone gibi ülkelerin gerisinde kalmıştır. WJP Endeksinde Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı konusundaki sıralamasında ise 2023'te 137. sırada en altlarda yer bulmuştur. Yargının yürütme üzerindeki denetim kapasitesi ise ayrıca içler acısı bir durumdadır.

Türkiye, tüm dünyada hukukun üstünlüğü kategorisinde ise 173 ülke arasında 148. Sırada yer alarak tarihi bir rekora da imza atmıştır. Ne hikmetse ülke olarak özellikle bu iktidar döneminde kötü şeylerde üst sıralarda iyi şeylerde alt sıralarda yer alarak rekorlar kırıyoruz.

Mesela Avrupa'da Belarus'tan sonra sondan (ki bu ülkenin nasıl yönetildiği malum) ikinci sıradayız. 2017-2023 arasında Avrupa'da hukukun üstünlüğü konusunda en büyük düşüşlerden biri ülkemizde gerçekleşti. Türkiye'de yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı, siyasi müdahaleler nedeniyle ciddi bir şekilde zayıflatıldı ve maalesef bunun bilinçli bir politikanın ürünü olduğu anlaşılıyor. 2016 yılından sonra OHAL ilanı ile yaşanan süreçte yargıya olan güven oranları hızlı bir düşüşe geçmiştir. Kadir Has Üniversitesi'nin 2016 Türk Dış Politikası Kamuoyu Algıları Araştırması'na göre, yargıya güven oranı yaklaşık %40 civarındayken, 2020'de bu oran %30'un altına inmiştir. 2023-2025 döneminde ise, yargıya güven oranının %20-25 bandına gerilediğini görüyoruz. Öyle ki yargıya yargı mensuplarının bile güven duymadığı bir iklim yaratılmıştır. Türkiye'de yargının yolsuzluklarla anılması ise esasen yukardaki verilerle de örtüşmektedir.

Transparency International'ın Yolsuzluk Algı Endeksi'nde (CPI) Türkiye, 2023'te 180 ülke arasında 115. sırada yer almıştır. Niye böyle olduğunu yaşayarak gördük ve görüyoruz. Yargı süreçlerinin şeffaf olmaması, yolsuzluk davalarının siyasi saiklerle yürütüldüğü algısı algı olmaktan çıkmış bir realiteye dönmüştür. 2016'daki 15 Temmuz darbe girişimi sonrası OHAL döneminde binlerce hâkim ve savcı görevden alındığında yargının zararlı unsurlardan temizlendiği, bundan sonra herkesin güvenini kazanan adil ve tarafsız kararlar veren bir yargı mekanizmasının kurulacağı ifade

edilmişti. Ardından hızlı ve kararlı atamalarla yargıdaki kadrolar dürüst ve saygın yargı mensupları ile takviye edildiği açıklanmıştı.

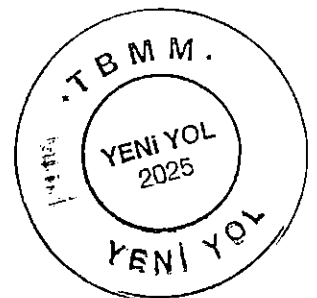
Ancak bu süreçte liyakat yerine siyasi sadakat ve biat ile aidiyetin öne çıktığı atamalar yapıldığı, parti teşkilatlarında görev almış siyasi kişilerin yargı teşkilatına hem de en üst dereceden atandığı, bu kişilerin özellikle kritik kararlar alan yargı mercilerinde görevlendirildiği, bunları denetleyen ve atamalarını yapan HSK'nın yapısının da aynı şekilde dizayn edildiği kamuoyunda ciddi eleştirilere konu olmuştur. Tüm bu süreçte:

- ✓ Yargı bağımsızlığının zayıflaması ve siyasi etkilere açık olması,
- ✓ Yolsuzluk davalarında şeffaflık ve etkinlik eksikliği,
- ✓ OHAL sonrası atama süreçlerinde yaşanan liyakat tartışmaları,
- ✓ Yargıdaki gruplaşma ve hizipler,
- ✓ AYM kararlarının diğer yargı mercileri ve yürütme erki tarafından göz ardı edilmesi,
- ✓ Kritik davalarda genellikle aynı yargı mensuplarının görevlendirilmesi,
- ✓ Belli kişilerin cezasızlıkla muhatap edilmesi,
- ✓ Tutukluluğun peşin bir cezalandırılma aparatına dönüştürülmesi,
- ✓ Berat-ı zimmet ilkesinin göz ardı edilmesi,
- ✓ Lekelenmeme hakkına riayet edilmemesi ve ihsas-ı rey gibi durumlar, hem uluslararası endekslerde (WJP, CPI, IDEA) hem de iç kamuoyunda yargıya olan güveni nerdeyse hiç seviyelerine indirmiştir.

Türkiye, mesela yolsuzluk ve kara para konusunda bir önceki sene 193 ülke içinde en kötü 12 ülke arasında yer alırken bunun alt başlıklarında: Mafya, suç örgütleri, yabancı suç aktörleri ve burası önemli, kamu görevlileri kategorilerinde değerlendirmelere tabi tutulmuştur. Uluslararası sivil toplum kuruluşu "Global Initiative Against Transnational Organized Crime": Türkiye'de kamu görevlilerinin suç örgütleriyle ilişkilerinde; Afganistan, Suriye, İran, Kongo Venezuela, Mozambik, G.Sudan, Libya, Rusya, Azerbaycan gibi ülkelerle aynı kategoride raporlamıştır.

Yargıda yaşanan çeteleşme iddialarının dava dosyalarına girerek ete kemiğe büründüğü bir dönemden geçmekteyiz. Mesela son olarak uyuşturucuyu özendirmekten tutuklanan bir şarkıcının tahliyesi için yargıdaki bir çetenin 500.000 dolar rüşvet istediği iddia edilmektedir. Konu iddia boyutunu aşarak bir operasyona evrilmiş, rüşvet talep eden davaya bakan hâkimin bu talebine aracılık eden avukat, rüşvet parasıyla suçüstü yakalanmıştır. Çete üyelerinin itiraf ve ifadelerinde, yargıdaki çeteleşmelerin sadece kendileri ile sınırlı olmadığı, mesela; "İstanbul- İzmit bölgesine bakan 10 kişilik bir ekibin de benzeri bir çarkın içinde oldukları ifade edilmiştir.

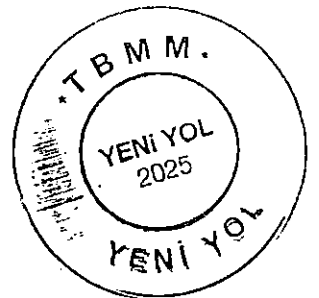
Bu kişilerin, cezaevine giren varlıklı kişileri tespit ettikleri, bunlara operasyon yaptırıp alıkonulmaları sağlandığı, tutuklandığı ve cezaevine gönderildiği, ardından da "500.000 dolar, 700.000 dolar" gibi miktarlarla kendilerini kurtardıkları itiraflardan ve dava dosyalarından anlaşılmaktadır. Bu yapılanmanın, İstanbul'daki adliyelerin çoğunda bağlantıda oldukları hakim ve savcılardan mürekkep bir organizasyona sahip oldukları ifade edilmektedir. Her adliyede 10-15 kişinin olduğu mesela Gebze'deki adliyede söz konusu çarkın diğer adliyelere göre daha ucuza halledildiği gibi akıllara durgunluk veren bir mekanizmadan bahsedilmektedir.

Tüm bu yaşananlara baktığımızda, Adalet Bakanı ve iktidar sözcülerinin hukukun üstünlüğüne, yargının tarafsız ve bağımsız olduğuna yönelik açıklamalarının komik olmayan bir şaka olduğu su götürmez bir hakikat olsa gerekir.

Bu bağlamda, Türkiye'nin hukukun üstünlüğü ve güven ilkesini tam anlamıyla benimsemesi ve uygulaması için mevcut durumu iyileştirecek adımların atılması gerekmektedir. Hukukun üstünlüğü ve güvenin zayıf olduğu bir ortamda, ekonomik kalkınma, sosyal huzur ve uluslararası itibar da olumsuz etkilenmektedir. Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde Türkiye'nin sıralamasının düşük olmasının birçok nedeni olmakla birlikte esasen iktidarın, yargıyı arka bahçesi yapmak için hayata geçirdiği uygulamalar başı çekmektedir.

Tüm bu gerekçeler dikkate alındığında, yargının etki altında bırakılarak adaletin tesis edilmesine mâni olunduğu, bunun yarattığı hukuksuzluklar ile vatandaşların yargıya olan güveninin örselenmesi ve yargıda tesis edildiği söylenen çeteleşme iddialarının tüm boyutları ile ele alınarak irdelenmesi, mevzu sorunların çözümüne yönelik yasal ve siyasi adımların atılması amacı ile bir Meclis Araştırması açılması önem arz etmektedir.

MİLLETVEKİLİ ADI SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
SADULLAH KISACIK	ADANA	
İDRİS ŞAHİN	ANKARA	
MESUT DOĞAN	ANKARA	
SADULLAH ERGİN	ANKARA	
ŞERAFETTİN KILIÇ	ANTALYA	
CEMALETTİN KANİ TORUN	BURSA	
MEHMET ATMACA	BURSA	
SEMA SİLKİN ÜN	DENİZLİ	
ERTUĞRUL KAYA	GAZİANTEP	
NECMETTİN ÇALIŞKAN	HATAY	
BÜLENT KAYA	İSTANBUL	
DOĞAN DEMİR	İSTANBUL	
ELİF ESEN	İSTANBUL	
HASAN KARAL	İSTANBUL	
MEDENİ YILMAZ	İSTANBUL	
MUSTAFA KAYA	İSTANBUL	
BİROL AYDIN	İSTANBUL	
MUSTAFA BİLİCİ	İZMİR	
İRFAN KARATUTLU	KAHRAMANMARAŞ	
MEHMET EMİN EKMEK	MERSİN	
SELÇUK ÖZDAĞ	MUĞLA	
MEHMET KARAMAN	SAMSUN	

